

**COME
RES**

Advancing Renewable
Energy Communities

Atjaunojamās enerģijas kopienu attīstības veicināšana Eiropā

Enerģija par pieņemamu cenu.
Kopienas īpašums. Noturība.

www.come-res.eu

Nosaukums →

Atjaunojamās enerģijas kopienu attīstības veicināšana Eiropā Enerģija par pieņemamu cenu. Kopienas īpašums. Noturība.

Izmantošanas noteikumi →

Šī publikācija ir tapusi kā daļa no COME RES projekta un ir licencēta saskaņā ar Creative Commons Attribution 4.0. International (CC BY-ND 4.0).

Publicēšanas datums →

2023. gada janvāris

Autors →

→ Arthur Hinsch (ICLEI Eiropa)

Līdzautori →

→ Dr. Maria Rosaria Di Nucci (FUB)
→ Michael Krug (FUB)
→ Carsten Rothballer (ICLEI Eiropa)
→ Lucy Russell (ICLEI Eiropa)

Tulkojums un redakcija latviešu valodā →

→ Māra Sosāre, Aija Zučika, LVIF, Ivars Kudreņickis,
Gaidis Klāvs, FEI

Pamatojoties uz COME RES projekta visu partneru izstrādātiem nodevumiem

Dizains un izkārtojums →

unger+ kreative strategien GmbH
www.ungerplus.de

Par projektu →

COME RES ir Eiropas Savienības pētniecības un inovācijas programmas “Apvārsnis 2020” projekts, kura vispārējais mērķis ir palielināt atjaunojamās enerģijas daļu elektrības sektorā. Šai nolūkā galvenā uzmanība projektā ir pievērsta atjaunojamās enerģijas kopienu veicināšanai deviņās Eiropas valstīs. Projekts novērtē reģionu, kuros ir jau attīstītas enerģijas kopienas, pieredzi un sniedz atbalstu tiem reģioniem, kuros ir enerģijas kopienu attīstības potenciāls, bet enerģijas kopienas ir tikai attīstības sākuma posmā.

Uzziniet vairāk →

www.come-res.eu

Fotoattēlu autori →

→ Gyuszkó / Dreamstime (1)
→ Benjamin Haas / Dreamstime (2)
→ Eduard Zayonchkovski / Dreamstime (4)
→ Yuri Arcurs / Dreamstime (9)
→ Martin Bergsma / Dreamstime (11)
→ Dr. Maria Rosaria Di Nucci (13)
→ Temistocle Lucarelli / Dreamstime (17)
→ Dezzor / Dreamstime (18)
→ Croma Store (21)
→ Rtbilder / Dreamstime (23)
→ Richard Billingham / Dreamstime (24)

Saturs

Priekšvārds

LAPPUSE → 4

Kopienas spēks enerģijas krīzes laikā

LAPPUSE → 6

Svarīgāk nekā jebkad agrāk: nodrošiniet iespējas atjaunojamās enerģijas kopienu darbībai!

LAPPUSE → 8

Paraugprakses Eiropā. Ko varam nodot tālāk?

LAPPUSE → 12

Atjaunojamās enerģijas kopienu finansēšana: iespējas un trūkumi

LAPPUSE → 14

Vietējās/reģionālās pašvaldības un atjaunojamās enerģijas kopienas — lieliska komanda

LAPPUSE → 16

Vienas pieturas risinājums enerģijas kopienām. Enerģijas kopienu platforma

LAPPUSE → 20

Perspektīvas

LAPPUSE → 22

Noderīgi resursi

LAPPUSE → 22

Priekšvārds

Atjaunojamās enerģijas kopienām (AEK) var būt nozīmīga loma pārejā uz zemu oglekļa emisiju ekonomiku, palielinot atjaunojamās enerģijas resursu īpatsvaru energoresursu kopējā patēriņā, samazinot izmaksas un radot vietējo pievienoto vērtību. Uzlabojot līdzsvaru starp enerģijas piedāvājumu un pieprasījumu vietējās teritorijās, AEK sniedz ieguldījumu elektroenerģijas tīkla elastības paaugstināšanā. Līdzīgi daudziem pētījumiem par sabiedrības atbalstu atjaunojamai enerģijai COME RES projekts nepārprotami parādīja, ka atjaunojamās enerģijas ražošanas iekārtu piederība vietējai sabiedrībai un sniegtie vietējie ieguvumi ir svarīgi aspekti sabiedrības akcepta gūšanai, jo tie raisa uzticēšanos procesiem un sniedz iespēju tos ietekmēt. Tādējādi kopienu enerģija — un jo īpaši AEK — nodrošina auglīgu augsni sabiedrības virzītai enerģētikas sektora pārkārtošanai un sniedz būtisku ieguldījumu enerģētikas sistēmas decentralizācijas veicināšanā.

COME RES projekta ietvarā 16 partneri no Beļģijas, Itālijas, Latvijas, Nīderlandes, Norvēģijas, Polijas, Portugāles, Vācijas un Spānijas analizēja AEK attīstības šķēršļus un virzītājspēkus, potenciālu, darbības modeļus, labas prakses piemērus un to tālāknodošanas iespējas, vērtēja politiku attīstību ar mērķi veicināt AEK iekļaušanu enerģētikas sektora pārkārtošanā un atbalstīt AEK attīstību veicinošu satvaru ieviešanu.

AEK darbības veicināšanas pamatnosacījumi ir izklāstīti pārskatītajā Atjaunojamo energoresursu direktīvā (AED II), un tie paredz, ka visām dalībvalstīm ir jāveicina kopienu enerģija, nodrošinot AEK atbalstošus satvarus. Direktīvas nosacījumi ir būtisks stimuls, tomēr sarežģījumus, kas saistībā ar kopienu enerģiju rodas nacionālajos tiesiskajos regulējumos, nav viegli pārvarēt. Kopā ar ieinteresēto pušu forumiem, kuri izveidoti visās deviņās valstīs un kuros iesaistīti projekta partneri, ieinteresētās enerģijas kopienas un kooperatīvi, nevalstiskās organizācijas, pašvaldības, valsts sektora iestādes un rīcībpolitikas veidotāji, enerģijas tirgus dalībnieki, COME RES ietvarā ir pārskatītas kritiski svarīgās barjeras, kuras kavē AEK veidošanos. Projektā ir veikta analīze par pašreizējo stāvokli AED II nosacījumu pārņemšanā un izstrādāti ieteikumi rīcībpolitikas jomā, kas paredzēti Eiropas Savienības, valstu un reģionālo politikas veidotājiem.

Projektā īpaša uzmanība ir veltīta vairākiem mērķreģioniem deviņās valstīs, kur kopienu enerģijai ir attīstības potenciāls,

bet tā ir tikai attīstības sākumposmā, un paraugreģioniem, kur kopienu enerģija ir sasniegusi augstāku attīstības līmeni. Nepilnu trīs gadu laikā COME RES analizēja politiskos, administratīvos, juridiskos, sociālekonomiskos, telpiskos un vides nosacījumus, kā arī iemeslus relatīvi lēnajam AEK veidošanās procesam mērķreģionos. Plānošanas un sabiedrības līdzdalības prakšu, kā arī enerģijas kopienu juridisko formu un darbības modeļu pielāgošanai ir nepieciešams laiks. Vietējās pašvaldības iestādes bieži saskaras ar ierobežojumiem laika, informācijas un personāla jomā, lai veicinātu un atbalstītu AEK. Vēršot uzmanību uz šiem jautājumiem, COME RES projektā tika atlasītas paraugprakses, izstrādāti četri to tālāknodošanas ceļveži un četri rīcības plāni, izstrādāti secinājumi rīcībpolitikas jomā un formulēti ieteikumi arī reģionu līmenī un pašvaldību līmenī.

Šajā publikācijā ir uzsvērtā bagātīgā pieredze, uz kuru var paļauties, un inovatīvie risinājumi vietējā un reģionālajā līmenī, kā arī to elementu vieglā pielāgojamība citiem reģioniem un tālāknodošanas iespējas, tādējādi veicinot noturīgākas un iekļaujošākas energosistēmas izveidi. COME RES projekts parāda, kāpēc AEK ir svarīgs instruments padziļinātai ekonomikas un sabiedrības pārkārtošanai, lai panāktu klimata neitralitāti, ņemot vērā gan nacionālos apstākļus, gan sociālo taisnīgumu. Atjaunojamās enerģijas ražošanas iekārtu piederība vietējai kopienai, kolektīvais pašpatēriņš un enerģijas kopīgošana ļauj AEK efektīvi samazināt enerģijas izmaksas iedzīvotājiem, vienlaikus palielinot atjaunojamās enerģijas infrastruktūras akceptu vietējā sabiedrībā. Tieši tā mēs saprotam “ilgtermiņa redzējumu un darbības īsterni” — devīzi, ko esam izvēlējušies COME RES projektam.

Aicinām lasītājus, jo īpaši politikas veidotājus, enerģijas kopienas, apvienības, enerģētikas aģentūras, valsts sektora iestādes, pašvaldības, enerģijas tirgus dalībniekus un ieinteresētos iedzīvotājus smelties iedvesmu no šeit izklāstītajiem risinājumiem un apsvērt, kā likt vienādības zīmi starp AEK un vērtības radīšanu vietējā sabiedrībā un kā šīs kopienas varētu veicināt, uzlabojot procedūras, kas nodrošina sabiedrības līdzdalību un iekļaujošu plānošanu.

Dr. Maria Rosaria Di Nucci
COME RES koordinatore
Research Center for Sustainability
Freie Universität Berlin

Kopienas spēks enerģijas krīzes laikā

Eiropas un citu valstu iedzīvotāji šobrīd saskaras ar vēl nepieredzētām enerģijas cenām. Daudziem ir grūtības samaksāt rēķinus par patērēto enerģiju, savukārt ievērojams skaits enerģijas tirgus dalībnieku 2022. gadā guva rekordlielu peļņu uz gala patērētāju rēķina.

Tajā pašā laikā dažādu līmeņu publiskās pārvaldes struktūras mēģināja pārvarēt šīs krīzes, īstenojot īstermiņa pasākumus, lai samazinātu enerģijas izmaksas mājtsaimniecībām un mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU).

Lai gan šie pasākumi bija un joprojām ir nepieciešami, tie atvieglo stāvokli tikai īstermiņā un nav piemēroti ilgtermiņā. Pašreizējā krīze liecina par to, ka obligāti jāvirzās uz decentralizētu enerģētikas sistēmas modeli, kura pamatā ir atjaunojamie energoresursi, enerģijas uzglabāšana un viedie tīkli, patērētājiem aktīvi iesaistoties enerģētikas sistēmā. Šis modelis ir ilgtspējīgs ne tikai vides, bet arī ekonomiskajā un sociālajā ziņā. Tomēr paradoksālā kārtā enerģijas krīzes negatīvās sekas vispirms izpaužas vietējās kopienās.

Nekad iepriekš nav bijis tik nepārprotami skaidrs, ka uz vietējo kopienu orientētie enerģētikas modeļi ir labāk piemēroti iedzīvotāju nodrošināšanai ar enerģiju godīgā un pārskatāmā veidā. Tā kā vietējie enerģijas risinājumi ir mazāk atkarīgi no Eiropas enerģijas tirgus svārstībām, tie var nodrošināt galapatērētājiem atjaunojamo enerģiju par zemāku cenu, kā arī pakalpojumus, kas ir labāk pielāgoti vietējām vajadzībām un specifikai.

UZMANĪBAS CENTRĀ

ZuidrAnt

AEK ZuidrAnt Flandrijā, Beļģijā, tika nodibināta 2016.gadā pēc vairākiem Antverpenes un kaimiņos esošo pilsētu teritorijās rīkotiem pasākumiem, kuri pulcēja daudzus interesentus, kuri jau iepriekš bija iesaistījušies vairākās grupās, lai uzlabotu savas kopienas ilgtspēju (piemēram, renovētu kafejnīcas, piedalītos ar klimata pārmaiņām saistītos pasākumos, informatīvos pasākumos, u.c.). Kooperatīvs ne vien piegādā/kopīgi lieto elektrību, kas ražota uz vietas no atjaunojamiem resursiem, bet arī rada vietējo pievienoto vērtību, iedzīvotāju dzīves atvieglošanai organizējot saules PV paneļu un elektrības uzglabāšanas mājtsaimniecībās iekārtu kopīgu iegādi, sniedzot konsultācijas par enerģijas taupīšanu un atbalstot ēku energoefektīvu renovāciju. ZuidrAnt aktīvi sadarbojas ar sociālās palīdzības centriem, sociālo mājokļu uzņēmumiem un citām bezpeļņas organizācijām, kas strādā ar cilvēkiem, kuriem nepieciešama palīdzība.

Šie modeļi pēc to būtības sakņojas vietējā kopienā. AEK ir izmēģināts un pārbaudīts veids enerģētikas sektora taisnīgas un iekļaujošas pārkārtošanas nodrošināšanai. Atjaunojamās enerģijas ražošanas iekārtu piederība vietējai kopienai, kolektīvais pašpatēriņš un enerģijas kopīgošana ļauj AEK efektīvi samazināt enerģijas izmaksas iedzīvotājiem, vienlaikus palielinot akceptu atjaunojamās enerģijas infrastruktūrai. Enerģijas kopienu izveidošanai mēdz būt dažādi motīvi, bet gandrīz vienmēr ir iekšēja saikne starp tuvākās apkārtnes un kopienas izjūtu un vēlmi "atgūt" vai pārņemt atbildību pār enerģētiku. Tas attiecas arī uz enerģijas rēķinu samazināšanu kopienas mazaizsargātajām mājtsaimniecībām, neuzspiežot tām risinājumus "no augšas". Šādi risinājumi ir iespējami, pateicoties tam, ka AEK pēc savas būtības ir demokrātisks un ne uz peļņu orientēts veidojums.

Šīs brošūras uzmanības centrā ir COM RES valstu bagātīgā pieredze, kura palīdzēs demonstrēt inovatīvos risinājumus AEK veicināšanai.

UZMANĪBAS CENTRĀ

Grenclandes enerģijas kopienu apvienība

Grenclandes apvienību veido vairāki kopienu enerģijas projekti Ziemeļfrīzijā, Vācijā, tostarp pieci kopienu vēja parki, saules enerģijas parki, "zaļā" ūdeņraža projekti, kā arī citi kopienu enerģijas projekti. Viens no pieciem kopienu vēja parkiem — Grenzstrom Vindtved — ir izveidots vietējo kopienu, īpaši vietējo pašvaldību domju un lauksaimnieku pūļu rezultātā. Kopienas vēja parka uzņēmums, veicot saimniecisko darbību, nodrošina ieguvumus vietējām kopienām, iedzīvotāju iniciatīvām un sociālajām organizācijām. Ir izveidots nodibinājums sociālo mērķu un enerģijas taupības pasākumu atbalstam vietējā līmenī. Vēja parks ir ieguldījis resursus vietējā platjoslas tīkla attīstībā un regulāri ziedo līdzekļus vietējām un reģionālajām sociālajām organizācijām, bērnu svētkiem, ugunsdzēsēju brigādei u.c. Īpaša uzmanība tiek pievērsta ieguvumiem, ko saņem mazaizsargātās mājtsaimniecībām, kuras nevar kļūt par enerģijas kopienu dalībniecēm tiešā veidā, piemēram, finansiālu ierobežojumu dēļ.

UZMANĪBAS CENTRĀ

Agra do Amial

Šī AEK, kas atrodas Porto, Portugālē, tiek attīstīta sociālo mājokļu apkaimē, un tā īsteno īpašus pasākumus, lai veicinātu 181 ģimenes līdzdalību. Lai mazinātu enerģētisko nabadzību, enerģijas izmaksu samazināšanai AEK nodrošinās elektroenerģijas ražošanu patēriņam kopienā un elektroenerģijas pārpalikuma pārdošanu. Šim nolūkam tiks izvietoti saules PV paneļi uz namu jumtiem un uzstādītas arī elektrības uzglabāšanas iekārtas. Papildus tam, AEK sniegs saviem dalībniekiem pakalpojumus, kas saistīti ar energoefektivitātes nodrošināšanu un enerģijas pieprasījuma vadību, lai maksimāli izmantotu uz vietas saražoto elektrību un veicinātu kopienas biedru līdzdalību energopakalpojumu sniegšanā.

AEK ir lielisks veids, lai padarītu energosistēmu elastīgāku, uzlabojot piegādes vietējo drošību un aizsargājot iedzīvotājus pret augstām enerģijas cenām.

Turklāt AEK ir piemērots instruments iedzīvotāju aizsardzībai pret cenas svārstībām elektroenerģijas tirgū. COM RES veiktā AEK potenciāla izvērtēšana mērķreģionos vienlaikus

ir sniegusi arī papildu informāciju par vajadzībām. Lai gan kopumā COM RES reģionos iedzīvotāji lielā mērā ir gatavi iesaistīties enerģijas kopienu izveidē, vairumā gadījumos tās izveidi var nodrošināt tikai, ja MVU un vietējās pašvaldības iegulda finanšu līdzekļus, vai ir pieejams kāds cits finansēšanas avots.

Svarīgāk nekā jebkad agrāk: nodrošiniet iespējas atjaunojamās enerģijas kopienu darbībai!

Kopienu enerģijas iniciatīvas ir ilgstoši tikušas īstenotas tādu tiesisko regulējumu un enerģijas tirgus apstākļos, kuri nepietiekami ņem vērā to darbības īpašos nosacījumus. Šajā ziņā kopienu enerģijas vēsture ir stāsts par pielāgošanos un eksperimentēšanu esošajos juridiskajos un ekonomiskajos apstākļos.

Tomēr, kā liecina daudzi paraugprakses piemēri un diskusijas COM RES ieinteresēto pušu forumos, AEK attīstība ir būtiski atkarīga no atbilstoša tiesiski normatīvā ietvara un AEK attīstībai īpaši izstrādāta veicinošā satvara.

Visas ES dalībvalstis patlaban īsteno īstermiņa pasākumus, lai mazinātu slogu, ko gala patērētājiem rada augstās enerģijas izmaksas, taču piemērotāks ilgtermiņa risinājums būtu AEK funkciju, vietējā kolektīvā pašpatēriņa un enerģijas kopīgošanas pienācīga iekļaušana energosistēmu darbībā. Šie risinājumi ir pierādījuši savu efektivitāti mājāsaimniecību enerģijas cenu pazemināšanā. Pārskatītajā Atjaunojamo energoresursu direktīvā (AED II) un Elektroenerģijas iekšējā tirgus direktīvā (ETD), kuras ir Tīrās enerģijas pakotnes sastāvdaļas, ir aicinājums dalībvalstīm ieviest šādu veicinošu satvaru. Virzība notiek, tomēr šis process ir grūts, un dažādās valstīs panāktais progress ir atšķirīgs. Kaut arī vairākās COM RES valstīs tiek rosinātas būtiskas pārmaiņas enerģijas tirgu struktūrā, paredzot iedzīvotājiem lielāku lomu, tikai dažās valstīs ir sasniegta tāda minēto direktīvu nosacījumu pārņemšanas pakāpe, kas varētu apmierināt direktīvu prasības.

AEK potenciāls ļauj daudzos veidos reaģēt uz dažādajām mūsdienu enerģētikas un klimata krīzēm. AEK var palīdzēt stabilizēt enerģijas izmaksas/cenas un samazināt enerģētiskās nabadzības risku, stiprināt energosistēmas noturību un energoapgādes drošību, samazināt vajadzību pēc ieguldījumiem elektrotīklu paplašināšanā/nostiprināšanā, radīt vietējo pievienoto vērtību un darba vietas, palielināt sociālo kohēziju un demokrātiju un veicināt vietējās sabiedrības akceptu atjaunojamās enerģijas projektiem.

COME RES projekts ir sniedzis plašu pārskatu par pašreizējo stāvokli direktīvu pārņemšanā, kā arī ieteikumus rīcībpolitikai ES un nacionālo politiku veidotājiem, kas atspoguļoti

dažādos projekta ziņojumos (nodevumos). Kompakts projekta ziņojumu saraksts ir sniegts šīs publikācijas beigās.

Astoņās ES dalībvalstīs (**Vācijā, Nīderlandē, Polijā, Portugālē, Spānijā, Latvijā, Beļģijā (Flandrijā), Itālijā) un Norvēģijā** COME RES projekts ir devis ieguldījumu AEK politikas formulēšanas procesā nacionālajā un reģionu līmenī, jo īpaši ar projekta organizēto ieinteresēto pušu forumu starpniecību. Visi forumi ir veiksmīgi ieinteresējuši politikas veidotājus un publiskās pārvaldes iestādes, nodrošinot politiku, ministriju, pašvaldību, konsultatīvo organizāciju un citu dalībnieku iesaisti.

Ir sasniegts labs kopienu enerģijas iniciatīvu un kooperatīvu, kā arī apvienību un citu interešu grupu līdzdalības līmenis šajos forumos. Kaut arī ne visas ieinteresētās grupas bija pārstāvētas itin visos pasākumos visās valstīs, tās grupas, kuras piedalījās, pauda dažādus redzējumus un dažādas intereses par atjaunojamās enerģijas kopienu iniciatīvu īstenošanu.

Visi ieinteresēto pušu forumi veltīja daļu no savām pasākumu programmām diskusijai par AED II pārņemšanu attiecīgajās valstīs, sniedzot novērtējumu par spēkā esošo tiesiski normatīvo regulējumu attiecībā uz AEK. Šīs diskusijas ļāva projekta partneriem sekot valstīs pašlaik notiekošajiem procesiem, ieviešot enerģijas kopienu iniciatīvām piemērojamās tiesību normas, un uzsvērt dažādu ieinteresēto pušu skatījumu uz notiekošo direktīvu nosacījumu pārņemšanas procesu. Forumos veiktā darbība bija īpaši svarīga ieteikumu sniegšanai politikas veidotājiem, kuri ir atbildīgi par AEK veicinošā satvara izstrādāšanu. COME RES "politikas laboratorijas" darbojās kā neitrāls forums, lai apspriestu tiesiski normatīvā pamata izstrādi, veicinošu satvaru un AEK atbalsta shēmu radīšanu.

UZMANĪBAS CENTRĀ

Latvijas ieinteresēto pušu forums

Latvijā nacionālais forums jau no paša sākuma pieslēdzās AED II pārņemšanas procesam nacionālajos tiesību aktos. Ekonomikas ministrija regulāri piedalījās nacionālā foruma pasākumos, ministriju atbildīgajām amatpersonām aktīvi iesaistoties informācijas apmaiņā, regulāri informējot foruma dalībniekus par ES Tīrās Enerģijas pakotnes tiesību aktu pārņemšanu Latvijā un aicinot viņus komentēt un sniegt atzinumus Latvijas tiesību aktu projektiem. COME RES projekta rezultātu nozīme ir oficiāli atzīta Latvijas Enerģētikas likuma grozījumu anotācijā.

UZMANĪBAS CENTRĀ

Beļģijas-Nīderlandes ieinteresēto pušu forums

Forums pulcēja ieinteresētās puses no Flandrijas (Beļģija) un Nīderlandes sadarbībai pārrobežu foruma formātā. Tas stimulēja tīklošanos starp foruma dalībniekiem, starp kuriem citādi nebūtu veidojušies kontakti, un piedāvāja unikālu pieredzi labākam priekšstatam par to, kādā veidā situācija “otrpus robežas” varētu būt radikāli atšķirīga, vienlaikus parādot arī reakciju uz vieniem un tiem pašiem Eiropas tiesību aktiem dažādās valstīs.

UZMANĪBAS CENTRĀ

Norvēģijas ieinteresēto pušu forums

Norvēģijā notikušajās diskusijās tika paustas dažādu ieinteresēto pušu intereses un reizēm pretrunīgi viedokļi par AEK un vietējiem enerģētikas risinājumiem Norvēģijas energosistēmā. Vietējie enerģētikas risinājumi (tostarp AEK) tiek uztverti gan kā vērtīgs un nepieciešams enerģētikas sektora pārkārtošanas elements, gan arī kā potenciāls traucēklis, jo tie apdraud mūsdienu centralizēto elektroenerģijas sadales sistēmu un tīkla izmaksu sadali. Pienācīgas attīstības nodrošināšanai ir jāturpina dialogs starp dažādajiem dalībniekiem un lēmumu pieņēmējiem, lai piedāvātu atbalsta pamatnosacījumus un noteikumus spētu pavērt iespējas vietējiem dalībniekiem un līdz ar to sniegt ieguvumus vietējai sabiedrībai, kā arī nodrošinātu optimālu sistēmu energoapgādes drošībai un taisnīgai izmaksu sadalei.

UZMANĪBAS CENTRĀ

Vācijas ieinteresēto pušu forums

Vācijas forumā ir aptuveni 50 ieinteresēto pušu liela pamatgrupa un plašāka grupa, kuru veido aptuveni 100 ieinteresētie dalībnieki. Ieinteresētās puses galvenokārt ir no Tīringenes mērķreģiona un Šlēsvīgas-Holšteinas paraugreģiona, kā arī no citām Vācijas federālajām zemēm un nacionālā līmeņa organizācijām. Ieinteresēto pušu dialogā atkārtoti izskan jautājums par AED II pārņemšanu un noteikumiem attiecībā uz AEK Vācijā. Viens no galvenajiem secinājumiem, kuru apstiprinājušas forumā iesaistītās mērķreģiona un paraugreģiona atbildīgās ministrijas, ir, ka joprojām neveiksmīgais enerģijas kopīgošanas regulējums ir Ahileja papēdis AEK būtiskai ieviešanai Vācijā un vajadzīga izlēmīga rīcība.

COME RES projektā ir izveidoti četri reģionālie rīcības plāni AEK attīstīšanai, kuros ir izklāstīti konkrēti pasākumi, kas jāveic/tiks veikti veicinoša satvara radīšanai COME RES mērķreģionos. Galvenais šķērslis joprojām ir apgrūtinātie un gari reģistrācijas, atļauju saņemšanas un licencēšanas procesi, kā arī administratīvie šķēršļi, kas saistīti ar AEK izveidošanu un darbību, jo īpaši tāpēc, ka daudzos no AEK izveides procesiem darbs tiek veikts brīvprātīgo spēkiem.

Pasākumi šī šķēršļa novēršanai ietver administratīvu vienkāršošanu (jo īpaši attiecībā uz maza mēroga projektiem, kuros bieži iesaistās AEK), informatīvas sanāksmes ar licencēšanas iestādēm, lai precizētu AEK veikto darbību atbilstību un jomu, vai arī pilnīgu AEK atbrīvošanu no jautājumu risināšanas, sniedzot tehnisko palīdzību saistībā ar licences pieteikšanu, tehnisko plānošanu, darbības modeļiem, finansēšanas iespējām, tehnisko plānošanu un īstenošanu u.c.

UZMANĪBAS CENTRĀ

Ziemeļu reģiona rīcības plāns

Rīcības plāns Portugāles Ziemeļu reģionam paredz nozīmēt (vietējos) procesa vadītājus, kuri būtu kopā ar potenciālo AEK visā procesa gaitā — no koncepcijas līdz pat AEK darbībai. Šīs personas varētu būt vietējie tehniskie darbinieki (no enerģētikas aģentūrām, pašvaldības iestādēm), kuriem ir arī tieša saikne ar valsts pārvaldes iestādēm, tajā skaitā atbildīgām par licencēšanu.

UZMANĪBAS CENTRĀ

Mazpolijas rīcības plāns

Mazpolijas vojevodistes rīcības plāns ietver enerģijas kopienu inkubatora izveidi, lai pārbaudītu AEK dzīvotspēju pirms to īstenošanas posma, piemēram, AEK paredzētos atbrīvojumus no nodokļiem, kā arī ļautu vietējām pašvaldībām vieglāk piekļūt informācijai par savienojamību ar tīklu to teritorijās.

UZMANĪBAS CENTRĀ

Kanāriju salu rīcības plāns

Rīcības plāns Kanāriju salām ietver pasākumus administratīvo procedūru vienkāršošanai pašpatēriņa projektiem, kā arī cilvēkresursu piesaistīšanai un apmācībai, lai pilsētu padomes un vietējās pašvaldības paātrinātu AEK veidošanos. Tajā paredzēta arī rīcība dialoga veidošanai starp elektroenerģijas sadales sistēmas operatoriem un publiskā sektora iestādēm.

UZMANĪBAS CENTRĀ

Apūlijas reģiona rīcības plāns

Rīcības plānā Itālijas Apūlijas reģionam ir paredzēta COME RES paraugprakses tālāknodošanas procesā gūto mācību izplatīšana, jo īpaši attiecībā uz AEK darbības modeļiem. Turklāt ir paredzēts izstrādāt instrumentu, kas palīdzēs veidot AEK, nodrošinot savstarpējas atsaucē uz citām AEK reģionā un valstī.

Paraugprakses Eiropā. Ko varam nodot tālāk?

Vietējās sabiedrības virzītu iniciatīvu enerģētikas sektorā kļūst aizvien vairāk, bet kas liecina par tām kā paraugpraksi, jo īpaši ņemot vērā to, ka katrai AEK ir savs unikāls konteksts?

COME RES projektā ir izdevies identificēt daudzu iniciatīvu būtībai, lai izceltu 10 paraugprakses ar kopumā augstāku vispārējo piemērojamību, kuras var daļēji pārņemt citos tiesiskā regulējuma, sociālajos un ekonomikas kontekstos. Mācoties no citu pieredzes, var gūt noderīgas atziņas, kā pārvarēt ar AEK izveidošanu un darbību saistītos šķēršļus un veicināt AEK darbības izvēršanu mērķreģionos. Rūpīgi salīdzinot 10 paraugprakses, ir secināts, ka veiksmīga AEK projekta iezīmes ir šādas:

- i) Balstās uz dažiem pozitīviem konteksta faktoriem (sociāliem/kultūras, vides un politiskiem)
- ii) Ir izstrādāti finanšu un organizatoriskie modeļi, kas pielāgoti vietējās kopienas īpatnībām
- iii) Saņem publiskā sektora atbalstu
- iv) Nodrošina zināmu atvērtību un iekļautību
- v) Iekļauj inovatīvus aspektus, kuri rada vērtību

Lai gan to, cik veiksmīgs ir projekts, ietekmē vairāku faktoru kombinācija, lielākajā daļā gadījumu tie ir guvuši dažāda veida finansiālu un publiskā sektora iestāžu atbalstu, kam bijusi izšķiroša nozīme.

Nav "vienas vienīgas formulas", kas ļautu izveidot veiksmīgu AEK. Katrs projekts ir unikāls, saskaras ar unikāliem izaicinājumiem un iespējām un sakņojas vietējā vidē. Neskatoties uz to, ka katra AEK ir unikāla, tās var cita no citas mācīties. Katrā no analizētajām paraugpraksēm bija konkrēti elementi, kuriem ir noteikta universāla piemērojamība, un COME RES projektā tie ir materializēti tā dēvētajos "tālāknodošanas ceļvežos", kuros ir noteiktas darbības konkrētu paraugprakses elementus pielāgošanai citam reģionam. Kopumā COME RES projektā ir uzsākta četru paraugpraksi tālāknodošana.

→ Tika izveidota tālāknodošanas grupa ar pārstāvjiem no Vācijas Tīringenes federālās zemes un Nīderlandes Gelderlandes un Ziemeļbrabantas provincēm, lai apmeklētu enerģijas kopienu trīs labās prakses vietas

Nīderlandē un mācītos no tām. Viesojoties Nīderlandē, Tīringenes mērķreģiona pārstāvju grupa izzināja un apkopoja informāciju par "daudzfunkcionālajiem Enerģijas dārziem", iedzīvotāju vēja parku "de Spinder" un kopienas virtuālo elektrostaciju Lēnenes ciemā, gūstot informāciju no pirmavotiem. Izvērtējot šo labo praksi dažādus aspektus, Tīringenes pārstāvji daudzsoļošu pārņemšanas iespēju saskatīja daudzfunkcionālā Enerģijas dārza koncepcijā. Šī paraugprakse ietver daudzfunkcionālus un biodaudzveidīgus enerģijas parkus vietējai sabiedrībai, veidojot tos kopradē ar sabiedrību, piedāvājot tajos gan izklaides, gan izglītojošus pakalpojumus. Enerģijas ražošanas tādejādi iet roku rokā ar dabu un atpūtu, un daudzi vietējie iedzīvotāji uztver parku kā sev piederīgu. Tālāknodošanas grupa nolēma sagatavot brošūru par enerģijas dārziem un līdzīgām koncepcijām Tīringenē, kam sekoja kritēriju sagatavošana.enerģijas dārza iespējamo vietu noteikšanai un enerģijas dārza potenciālās vietas izvēle.

→ Ir uzsākts arī process, lai apsvērtu Flandrijā (Beļģijā) izveidotā enerģijas kooperatīva Ecopower paraugpieredzes tālāknodošanas iespējas Valfortores pilsētā Itālijā. Paraugprakse demonstrē, kā pieredzējis kooperatīvs spēj izstrādāt un plānot darbības un kā var izskatīties sadarbība ar citām enerģijas kopienām. Kooperatīva, kurš darbojas gan kā enerģijas ražotājs, gan kā licencēts piegādātājs, modelis raisa interesi arī citos reģionos. Tomēr šis ir arī gadījums, no kura var spriest par nacionālā tiesiskā regulējuma nosprausto ierobežojumu ietekmi. Itālijas tiesību akti pašlaik liedz AEK darboties kā enerģijas piegādātājam. Tomēr iedzīvotāju iesaistīšanā gūtā pieredze un Ēklo pašvaldības būtiskā loma Ecopower panākumu nodrošināšanā iedvesmoja Itālijas kolēģus, un tika izstrādātas vairākas darbības, domājot par to, kā labāk aktivizēt iedzīvotājus kļūt par AEK dalībniekiem un kā izmantot pieejamās nacionālās finansēšanas shēmas, lai finansētu ieguldījumus jaunās saules PV stacijās, līdzīgi tam, kā tas notika Ecopower darbības uzsākšanas posmā.

→ COME RES holandiešu – vācu pieredzes nodošanas – pārņemšanas komanda

→ Vēl viens tālāknodošanas process ir uzsākts, lai apsvērtu, vai Latvijai var piemērot pašvaldības AEK pieredzi, kas gūta Itālijas pilsētā Maljano Alpi. Šīs paraugpieredzes tālāknodošana ir sīkāk aplūkota brošūras nākamajā iedaļā, kas veltīta AEK finansēšanai.

COME RES projekts ir ne vien iniciējis enerģijas kopienu pieredzes pārrobežu tālāknodošanas procesus, bet arī šādu tālāknodošanu vienas valsts ietvaros.

→ Spānijā ir izveidota paraugprakses tālāknodošanas grupa, lai atvieglotu COMPTTEM enerģijas kopienas pieredzes nodošanu citiem reģioniem, jo īpaši Kanāriju salām. COMPTTEM-Enercoop ir bezpeļņas enerģijas kooperatīvs, kas izveidots, lai panāktu savu dalībnieku rēķinu par energoresursiem samazinājumu un nākotnē nodrošinātu visu Kreviljentes ciematu ar 100 % atjaunojamo enerģiju. Apmeklējumos gūtā iedvesma vedināja rīkoties, un tika lemts izveidot Spānijas vietējām iestādēm paredzētu ceļvedi par to, kā veicināt līdzīgas AEK. COMPTTEM modelis "AEK kā pakalpojums" tika atzīts par īpaši labu replicēšanai.

Šī pieeja ļauj dalībniekiem, kuri pievienojas enerģijas kopienai, izvairīties no nepieciešamības veikt sākotnējo ieguldījumu vai avansa maksājumu, iestājoties AEK. Tā vietā sākotnējais ieguldījums tiek segts no aizdevuma, kuru organizē kooperatīvs. Vēlams, lai aizdevējs būtu sociāli atbildīga finanšu institūcija. Kad iekārta ir uzstādīta un darbojas, 50 % no iekārtas radītā enerģijas ietaupījuma naudas izteiksmē tiek izlietoti aizdevuma atmaksai, turpretim pārējie 50 % no šī ietaupījuma tiek izlietoti atlaidēm elektrības rēķinos.

Šie četri gadījumi parādīja reālu iespēju rosināt paraugprakses vai tās elementu tālāknodošanu gan pāri valsts robežām, gan vienas valsts robežās un turpināt sekmīgo sadarbību, kas uzsākta COME RES ietvaros, arī pēc projekta pabeigšanas. Projekta noslēguma konferencē notika Saprāšanās memorandu parakstīšana starp vairākām ieinteresētajām pusēm, kas iesaistītas tālāknodošanas procesā, ar mērķi mudināt turpināt darbu nākotnē.

Atjaunojamās enerģijas kopienu finansēšana: iespējas un trūkumi

Finansējums joprojām ir katras AEK galvenā problēma un vienlaikus arī iespēja. Kopienu enerģijas iniciatīvās visplašāk pazīstamā taktika ir atļaut dalībniekiem iegādāties akcijas (dalība kapitālā). Tomēr finansēšanas iespējas ir krietni daudzveidīgākas, un tās var aptvert visu spektru, sākot ar saistību iegādi un beidzot ar valsts/reģionālo vai vietējo pašvaldību piešķirtu AEK sagatavošanas (t.s. “sēklas”) kapitālu.

Tāpēc COME RES projektā tika veikta analīze, cik lielā mērā ir pieejami stabili atbalsta un finansēšanas mehānismi un vai izveidotie atjaunojamās enerģijas finansēšanas mehānismi pietiekami labi apmierina AEK vajadzības.

Pamatmetode bija novērtēt, cik piemēroti ir atzīti AEK darbības un finanšu modeļi realizēšanai citā reģionā ārpus attiecīgās valsts, un izprast faktorus, kas ietekmē modeļa veiksmīgu īstenošanu vienā situācijā un potenciālās neveiksmes citviet. Šajā ziņā svarīga nozīme ir arī rīcībpolitikas veicinošajam satvaram kopumā, jo tiesiskā regulējuma radītie šķēršļi (piemēram, attiecībā uz enerģijas kopīgošanu un ierobežojumiem saņemot/nododot enerģiju tīklā) būtiski traucē realizēt veiksmīgus AEK darbības modeļus un finansēšanas shēmas. Tas attiecas arī uz šķēršļiem lēmumu pieņemšanā par finanšu ieguldījumiem.

Secinājums ir tāds, ka AEK finansēšanai nav vienas vienīgas formulas, jo priekšnoteikumi dalībvalstīs ir pārāk atšķirīgi. Pat tad, kad finanšu modelis varētu šķist pavisam vienkāršs, noteikumi par tīkla pakalpojumu maksu, koncesijas maksu,

elektrības nodokļi un dažādi citi maksājumi, kā arī fiskālie noteikumi var radīt šķēršļus dzīvotspējīgam projektam. Līdzīgi apsvērumi attiecas uz vairāku dalībvalstu noteiktajiem ar tuvuma principu saistītajiem ierobežojumiem, kas ir šķērslis efektīvai kapitāla piesaistei ārpus AEK tuvākās apkārtnes un pieļauj darbības tikai zemsprieguma tīklā. Mazām AEK bieži nākas izmantot darbu, kas balstās uz brīvprātības principu, un tas rada problēmas projekta konsekventai īstenošanai ilgākā laika posmā. Pieaicināto ekspertu izmaksas vai institucionālās, juridiskās izmaksas par uzraudzību arī var radīt šķēršļus AEK darbībai. Mājsaimniecības ar zemiem ienākumiem bieži vien nevar piedalīties augsto sākotnējo izmaksu segšanā, un tās lielākoties izrādās izslēgtas no dalības AEK vai nav tajā ieinteresētas, lai gan šāda dalība varētu tām palīdzēt samazināt rēķinus par enerģiju. Būtu svarīgi, lai vietējā sabiedrība atbalstītu AEK un tajās iesaistītos, bet daudziem reģioniem joprojām trūkst pienācīgas stratēģijas vietējo enerģijas kopienu atbalstam vai nu ar finansējuma, vai citām veicināšanas un informācijas iniciatīvām, apmācību pasākumiem, tehniskā atbalsta instrumentiem. Tomēr ir izņēmumi.

UZMANĪBAS CENTRĀ

Kopienu enerģijas fondi Nīderlandē un Vācijā AEK darbības uzsākšanas finansēšanai

Dienvīdholandes, Utrehtas, Limburgas un Drentes provinces ir izveidojušas īpašu “attīstības fondu”, no kura tiek nodrošināts finansējums AEK darbības uzsākšanai un riska kapitāls, lai finansētu sākotnējās izmaksas, vēlāk saņemot līdzekļu atmaksu, ja projekti izrādīsies veiksmīgi. Līdzīgu fondu ir izveidojusi Šlēsvīgas-Holšteinas federālās zemes valdība Ziemeļvācijā. Tās “Iedzīvotāju enerģijas fonds” atbalsta projektus plānošanas un darbības uzsākšanas posmā un samazina finanšu riskus. Šis apgrozības fonds arī palīdz mazināt grūtības, ar kurām saskaras vietējās iniciatīvas elektroenerģijas ražošanas no atjaunojamiem resursiem izsoles modeļa nenoteiktības dēļ. Iedvesmojoties no Šlēsvīgas-Holšteinas piemēra, Tīringenes un Ziemeļreinas-Vestfālenes federālo zemju valdības nolēma izveidot līdzīgus fondus, un Vācijas federālā valdība ieviesa atbalsta shēmu, kas nodrošina darbības uzsākšanas finansējumu iedzīvotāju enerģētikas uzņēmumiem vēja enerģijas jomā.

Kopumā, lai izveidotu labi funkcionējošu un ilgtspējīgu AEK darbības modeli, ir jāpielāgojas nacionālajiem un tirgus nosacījumiem. Lai gan AEK darbībai nevajadzētu pamatoties tikai uz ekonomiskiem apsvērumiem, šādiem motīviem joprojām ir liela nozīme jebkurā AEK projektā, jo ilgtermiņā kopienām jābūt pašpietiekamām un finansiāli ilgtspējīgām.

→ Nīderlandes Enerģijas dārzu gadījumā konstatēja, ka pamatdarbības modeli, kura pamatā ir finansējuma piesaistīšana pašu kapitāla veidā un turpmāka saražotās elektroenerģijas pārdošana, var (salīdzinot) viegli atkārtot Tīringenē. Vācijas tiesību akti ļauj gūt tirgus piemaksas par enerģijas ražotnēm, tostarp uz zemes uzstādītiem saules PV parkiem. Tomēr šāda projekta, tāpat kā Nīderlandes enerģijas dārzu, finansēšanai papildus vajadzīgi vēl citi finansēšanas līdzekļi, piemēram, nodibinājumi, dotācijas vai aizdotais kapitāls, lai segtu ekoloģisko/rekreācijas un izglītības sastāvdaļu izdevumus. Šī piemēra analīze sniedz pierādījumus tam, ka uzlabojumi vispārējā veicinošajā satvarā paaugstina AEK darbības modeļu dzīvotspēju. Nesen Vācijā pieņemtās rīcībpolitikas izmaiņas atbrīvo iedzīvotāju enerģētikas uzņēmumus (tostarp enerģijas kooperatīvus) no dalības izsolēs, ievērojami atvieglojot slogu šādiem projektiem un samazinot riskus.

→ Apsverot Ecopower darbības modeļa piemērošanu Itālijas Apūlijas reģiona kontekstā, kļuva skaidrs, ka Itālijas tiesību

akti ierobežo līdzīgu darbības modeļu attīstību tā vienkāršā iemesla dēļ, ka Itālijas likumdošana neparedz iespēju AEK kļūt par enerģijas piegādātājiem un tādējādi pārdot enerģiju tirgū. Tā vietā Apūlijas mērķreģiona Roseto enerģijas kooperatīvs ir izstrādājis pieeju, saskaņā ar kuru pašvaldība dažas no savām ēkām un sabiedriskajām vietām dara pieejamas saules PV paneļu uzstādīšanai. Pēc tam pašvaldības uzņēmums par saviem līdzekļiem uzstāda PV paneļus, lai AEK nevajadzētu segt tiešās izmaksas. Finanšu ieguvumus, kas gūti no ietaupījumiem, AEK daļēji atmaksā pašvaldības uzņēmumam un daļēji atkārtoti iegulda AEK. Šī pieeja dod būtiskus ieguvumus iedzīvotāju piesaistei, jo viņiem nav jāveic tieši ieguldījumi un viņi var ietaupīt, maksājot mazākus rēķinus par enerģiju.

→ Itālijas projekta Energy City Hall REC-1 paraugprakses nodošana tālāk Latvijai parādīja, ka AEK darbības pamatmodelis, kuram pamatā ir elektroenerģijas pašpatēriņš, kopīgošana un pārpalikuma pārdošana, varētu noderēt Latvijas situācijā, īpaši ņemot vērā pašvaldības kā projekta galvenā īstenotāja lielo nozīmi. Piemērojot elementus no Maljano Alpi modeļa, vērtību var radīt, veicinot tos enerģijas kopienas darbības modeļus, kas balstīti uz pašpietiekamību enerģijas ziņā, kā arī iespēju pārdot elektrības pārpalikumu, kā tas ir pieļauts Latvijas tiesību aktos. Lai mazinātu enerģētisko nabadzību, saskaņā ar Maljano Alpi modeli tiks pētīta elektrības piegāde sociālo mājokļu ēkām, kā arī enerģētiski nabadzīgo iedzīvotāju tieša iesaistīšana AEK.

UZMANĪBAS CENTRĀ

AEK finansēšana Itālijā

Itālijā izprot — lai pārvarētu enerģētisko nabadzību un atbalstītu vietējo ekonomiku, joprojām ir vajadzīgs īpašs atbalsts AEK veidošanai un darbībai marginālajās teritorijās un priekšpilsētās. Saskaņā ar Itālijas Atveseļošanas un noturības plānu AEK atbalstam pašvaldībās, kurās ir mazāk nekā 5000 iedzīvotāju, ir atvēlēti 2,2 miljardi euro. Minētajām investīcijām arī jāpalīdz novērst iedzīvotāju skaita samazināšanos šajās teritorijās. Tiek lēsts, ka katra pašvaldība saņems līdz 1 miljoniem euro. Ļoti svarīgi ir tas, ka Itālijā jau tagad nodrošina ekonomisku stimulu enerģijas kopīgošanai. AEK par elektroenerģijas ražošanu, kura tiek nodota kopīgošanai, saņem 110 EUR par MWh, kam pieskaitāmi 9 EUR par MWh kā elektroenerģijas tīkla tarifa mainīgās daļas atmaksu (par izmaksām, kuras nav radušās par elektrotīkla izmantošanu).

Vietējās/reģionālās pašvaldības un atjaunojamās enerģijas kopienas — lieliska komanda

Šī ir tēma, kura ik pa brīdim atkārtojas un kuru var izcelt, strādājot pie jebkuras analīzes COME RES projekta gaitā. Tām AEK, kuras saņem tā vai cita veida atbalstu no vietējām un/vai reģionālajām pašvaldībām, ir labas izredzes gūt panākumus, jo īpaši darbības uzsākšanas posmā.

Šo faktu aktīvi atbalsta Eiropas iestādes, un vairākas dalībvalstis strādā pie īpaša atbalsta publiskā sektora iestādēm, lai tās varētu darboties kā AEK veicinātājas, labvēlīgas vides veidotājas un dalībnieces. Jo īpaši pašvaldības ir galvenās AEK virzītājas, ņemot vērā to ieinteresētību radīt sociālekonomiskus ieguvumus, izstrādājot vietējās nozīmes plānus klimata un enerģētikas jomā.

Kā liecina COME RES apkopotās labākās prakses, publiskais sektors var veikt daudzas darbības AEK attīstības atbalstam.

- Tas var piedāvāt enerģijas kopienām iespēju piedalīties publiskos konkursos. Iespējami dažādi veidi, piemēram, paredzot iedzīvotāju obligāto līdzdalības daļu atjaunojamās enerģijas publiskajā iepirkumā; iekļaujot īpašus noteikumus saistībā ar elektroenerģijas/siltuma iepirkumiem sabiedriskajām ēkām.
- Tas var nodrošināt pieejamu publisko telpu (gan publisko zemi, gan sabiedrisko ēku jumtus) AEK piederošu atjaunojamās enerģijas ražošanas tehnoloģiju uzstādīšanai. Šim nolūkam var slēgt arī līzingu līgumus, lai ievērojami samazinātu ieguldījumu izmaksas. Nepietiekami izmantotas publiskās telpas nodošana būtu efektīvs veids, kā piešķirt AEK tām vajadzīgās platības.
- Tas var popularizēt un redzamā veidā atbalstīt AEK darbības, lai dalība AEK kļūtu iedzīvotājiem pievilcīgāka.
- Tas var ļaut izmantot pašvaldības personālu un resursus.
- Publiskās pārvaldes iestādes pašas var kļūt par enerģijas kopienas dalībniekiem, uzņemoties vadošo lomu un iedvešot uzticību, ko rada vietējās pašvaldības tieša dalība AEK.
- Tas var izvirzīt konkrētus mērķus enerģijas kopienu veicināšanai un paredzēt tām stabilu vietu pašvaldību klimata un enerģētikas plānos.
- Tas var ietaupīt izmaksas un aizsargāt mazaizsargātas mājsaimniecības.
- Tas var pulcēt kopā dažādas ieinteresētās puses un veicināt inovāciju ar koprades un iedzīvotāju iesaistīšanas starpniecību.
- Tas var gūt labumu no augstākas energoapgādes drošības, elastīguma un noturības vietējos sadales tīklos.
- Tas var gūt finansiālu labumu no sadarbības ar AEK, piemēram, saņemot stabilus ieņēmumus no uzņēmējdarbības nodokļiem un piekļuvi vietējiem atjaunojamās enerģijas avotiem.
- Tas var sadarboties ar finanšu iestādēm, lai veidotu uz publisku un privātu partnerību balstītus fondus kā nodrošinājumu AEK, piesakoties aizdevumam.

UZMANĪBAS CENTRĀ

Ecopower

Pirmais nozīmīgais panākums Ecopower veiksmīgajā vēsturē bija uzvara Ēklo pilsētas izsludinātajā konkursā, kas ļāva atjaunojamās enerģijas kooperatīvam 2001—2002. gadā uzbūvēt trīs vēja turbīnas. Pilsēta meklēja partneri vēja turbīnu parkam uz sev piederošās zemes, lai sāktu piesaistīt iedzīvotājus kā dalībniekus. Kopš tā laika šim piemēram ir sekojušas vairākas citas pilsētas un pašvaldības. Tagad Ecopower darbojas nacionālajā līmenī. Ecopower piegādā “zaļo” elektrību Flandrijas reģionam un tam ir atjaunojamās enerģijas ražošanas iekārtas visā Beļģijā.

UZMANĪBAS CENTRĀ

Energy City Hall REC1

Šī 2020. gadā izveidotā AEK ir svarīgs piemērs tam, kā pašvaldības pašas var dibināt enerģijas kopienas. Maljano Alpi pašvaldība Itālijā kopā ar piecām privātpersonām uzsāka veidot enerģijas kopienu, uzstādot uz pilsētas rātsnama jumta saules PV paneļu iekārtu ar 20 kW jaudu. Šobrīd notiek jaudas palielināšana. AEK, kuras priekšsēdētājs ir pilsētas mērs, pieder lietu interneta platforma, kas ļauj pārvaldīt enerģijas plūsmas un sadalīt enerģijas kopīgošanas sniegtos ieguvumus starp kopienas dalībniekiem. AEK mērķis ir panākt pilsētas rātsnama, bibliotēkas, ģimnāzijas un pašvaldības skolu pašpietiekamību. Cits mērķis ir nodrošināt saražotās enerģijas pārpalikuma kopīgošanu starp kopienas dalībniekiem — mājsaimniecībām un mazajiem uzņēmumiem. Vēl viens ieguvums ir vispārējs enerģijas izmaksu samazinājums kopienas dalībniekiem, kas veicina enerģētiskās nabadzības mazināšanu šajā teritorijā.

UZMANĪBAS CENTRĀ

Enerģijas kopienas dzīvojamās ēkās Latvijā

Mārupes novads sevi pozicionē kā videi draudzīgu, uz viediem risinājumiem orientētu pašvaldību un aktīvi organizē sabiedrības informēšanas kampaņas par “zaļās” enerģijas tēmu. Jo īpaši pašvaldība veicina enerģijas kopienu darbību kā daļu no tās ilgtspējīgas enerģijas un klimata rīcības plāna. Strādājot kopā ar Rīgas plānošanas reģionu, pašvaldība sadarbībā ar dzīvokļu īpašnieku kopībām veicināja saules PV paneļu uzstādīšanu uz daudzdzīvokļu mājām. ES projekts Energize Co2mmunity finansēja 85 % no ieguldījumiem katrā no abiem projektā, un atlikušie 15 % tika segti no nacionālā finansējuma līdzekļiem. Uzstādīto saules PV iekārtu īpašnieks, Rīgas plānošanas reģions, tās patapina Mārupes pašvaldībai, kura savukārt tās nodod lietošanā dzīvokļu īpašnieku kopībām (mājas apsaimniekošanas biedrībai). Pēc šā trīspusējā nolīguma darbības laika beigām saules PV paneļu iekārtas nonāks dzīvokļu īpašnieku kopību īpašumā. Namu iedzīvotājiem samazinās rēķini par elektrību.

UZMANĪBAS CENTRĀ

COMPTEN-Enercoop

Šī ciema mēroga AEK tika dibināta, pamatojoties uz sadarbību starp enerģijas kooperatīvu Enercoop un Kreviljentes pašvaldību. Pašlaik tās dalībnieces ir 65 mājsaimniecības, bet ilgtermiņā enerģijas kopienā varētu tikt iekļauti līdz pat 30 000 vietējo iedzīvotāju. AEK darbības ietver elektrības kolektīvo pašpatēriņu un kopīgošanu, elektrības uzglabāšanu, iekārtas enerģijas plūsmu optimizācijai, ekonomisko plūsmu optimizāciju, mobilo lietotni iedzīvotājiem ar informāciju par viņu enerģijas patēriņu. Lai mazinātu šķēršļus iedzīvotāju līdzdalībai, sākotnēji individuālie ieguldījumi netiek prasīti. AEK paplašināšanās visa ciema mērogā nozīmē, ka tiks liktas lietā pašlaik neizmantotās ēku jumtu platības un sabiedriskajā īpašumā esošā zeme. Pašvaldība sniedz Enercoop administratīvu atbalstu. Pašvaldība arī ļaus uzstādīt saules PV paneļus uz pašvaldības ēku jumtiem un jau ir atvēlējusi pašvaldības īpašumā esošo neizmantoto zemi lielāka saules PV parka izveidei. Turklāt reģionālā pašvaldība ir nodrošinājusi divas elektrisko transportlīdzekļu uzlādes stacijas.

Jāpiemin, ka Spānijā enerģijas kopīgošanas pamatnosacījumi ir samērā labvēlīgi un reģionālā līmenī autonomie apgabali un pašvaldības nodrošina ekonomiskos stimulus pašpatēriņa iekārtu uzstādīšanai dotāciju, subsīdiu un nodokļu atbrīvojumu veidā.

UZMANĪBAS CENTRĀ

Reverkelnas mājokļu kooperatīvs

Šis mājokļu kooperatīvs nodrošina atjaunojamo elektroenerģiju iedzīvotājiem, lai viņi varētu uzlādēt savus elektriskos transportlīdzekļus par mazāku maksu un lai to uzlāde būtu paredzama un droša. Astoņi no katriem desmit jaunajiem Norvēģijā pārdotajiem automobiļiem 2021. gada augustā bija elektroautomobiļi un Oslo pilsēta ir ļoti ieinteresēta veicināt elektriskā transporta ieviešanu arī turpmāk un attiecīgi palielināt elektroapgādes sistēmas elastības spējas, samazinot maksimālās slodzes. Projekts paredz atjaunojamās elektrības ražošanu, izmantojot saules PV paneļus uz namu jumtiem, un elektrisko transportlīdzekļu uzlādes viedās plānošanas sistēmu, kas līdzsvaro pieprasījumu un pieejamo elektroenerģiju, tā nodrošinot optimālu energoefektivitāti un izvairītos no straujiem elektrības pieprasījuma kāpumiem Oslo elektroenerģijas sistēmā. Enerģijas kopiena apvieno visus Reverkelnas mājokļu kooperatīva iedzīvotājus.

”

Atjaunojamās enerģijas ražošanas iekārtu piederība vietējai kopienai, kolektīvais pašpatēriņš un enerģijas kopīgošana ļauj atjaunojamās enerģijas kopienām efektīvi samazināt iedzīvotāju izmaksas par enerģiju, vienlaikus palielinot akceptu atjaunojamās enerģijas infrastruktūrai.“

Dr. Maria Rosaria Di Nucci, COME RES koordinatore
Research Center for Sustainability, Freie Universität Berlin

Vienas pieturas risinājums kopienu enerģijai. Enerģijas kopienu platforma

Lai turpinātu veicināt labo praksi AEK jomā, COME RES projekts ir piedalījies tiešsaites un brīvpieejas Enerģijas kopienu platformas izstrādē, kas izveidota REScoop.eu un vairāku Eiropas projektu sadarbības rezultātā. Mērķis ir apkopot vienuviet visus resursus, kuri var palīdzēt iedzīvotājiem un citiem veicinātājiem virzīt uz priekšu savas enerģijas kopienu iniciatīvas.

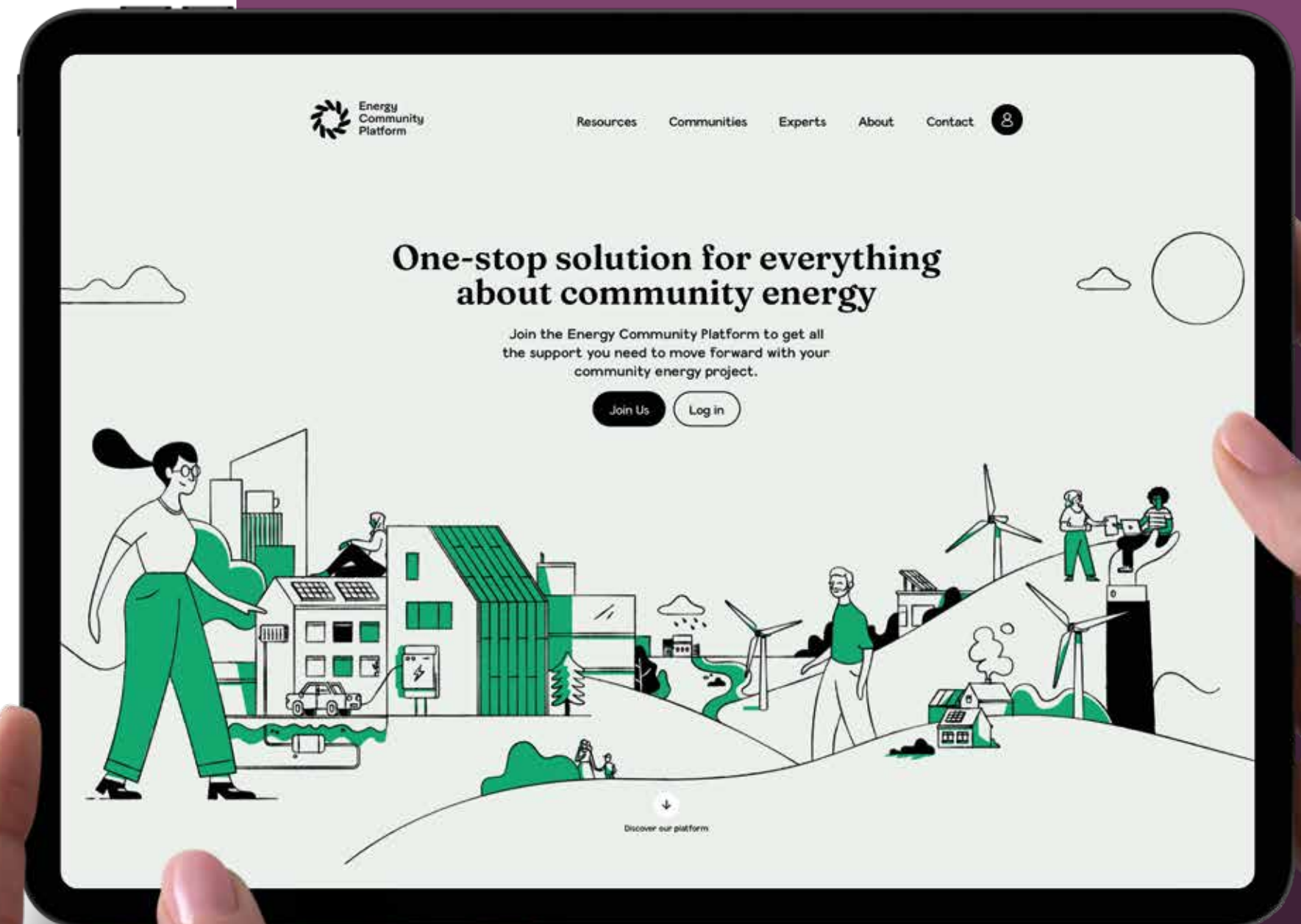
Enerģijas kopienu platforma tika izstrādāta, lai tā kļūtu “par vienas pieturas risinājumu visam, kas saistīts ar kopienu enerģiju”. Apzinot daudzās tīmekļa vietnēs atrodamos resursus un instrumentus, kas pieejami, lai palīdzētu vietējiem dalībniekiem izveidot enerģijas kopienu projektus, platforma atvieglo piekļuvi šiem resursiem, koncentrējot tos vienā, labi redzamā tīmekļa vietnē. Platformā ir arī apkopots plašs resursu un instrumentu klāsts, kas strukturēts atbilstoši jomām/tēmām vai darbībām un ļauj platformā reģistrētajām enerģijas kopienu iniciatīvām saņemt pielāgotus ieteikumus rīcībai atbilstoši to profilam.

Papildus jāuzsver, platforma nodrošina gatavības testu un ilgtspējas rādītāju novērtējuma rīku, kuru enerģijas kopienu iniciatīvas var izmantot savas attīstības stadijas un ietekmes izvērtēšanai.

Kopienu enerģijas kartē ir iekļauti enerģijas kopienu piemēri no visas Eiropas. Kartei ir pievienota pastāvīgi augoša enerģijas kopienu iniciatīvu datubāze, kurā kopienas var demonstrēt savas iniciatīvas un sazināties ar citām iniciatīvām.

Platforma kopumā veicina ekspertu tīkla izveidi un tā pastāvīgu izaugsmi, kas apvieno speciālistus, kuri atbalsta kopienu iniciatīvu virzību projektu īstenošanai, kā arī nodrošina ekspertu sarakstu Eiropā.

www.energycommunityplatform.eu

Perspektīvas

Noslēdzot projektu, ir signāli, ka sadarbības tīkls, kas izveidots ieinteresēto pušu forumu veidā, ļaus atrast veidus, kā veicināt turpmāku sadarbību, un galvenās ieinteresētās puses tiks lietā visas iespējas, lai tā turpinātos.

Vairākos gadījumos forumu darbības rezultātā top jauni projekti. Piemēram, COME RES veicinātais paraugprakses tālāknodošanas process Spānijā aizsāka sadarbības satvara veidošanos starp izraudzīto mentoringa organizāciju (paraugprakses veicinātāji COMPTM) un Grankanārijas Enerģētikas padomi, un tā rezultātā Kanāriju salu mērķreģionā tiks izstrādāta rīcībpolitika

un veidotas AEK. Nākamais solis ir projekta noslēguma konferences laikā parakstīt vairākus Saprašanās memorandus, kuri neformālā veidā parādīs trīs pārrobežu un nacionālā mēroga paraugpraksi tālāknodošanas pasākumos iesaistīto dalībnieku apņemšanos turpināt forumos uzsākto dialogu un sadarbību arī pēc COME RES beigām.

Noderīgi resursi

D2.1 Assessment report on technical, legal, institutional and policy conditions

D2.2 Assessment Report on Technical, Legal, Institutional and Policy Conditions in the COME RES countries

D2.3 Synthesis case studies drivers and barriers

D3.3 Final Consolidated Summary Report of Desk Activities in the Target Regions

D3.5 Four proposals for action plans to enhance the development of RECs in target regions

D4.2 Report on novel financing instruments for RECs

D4.3 Report on tailor-made business models for RECs in four selected target regions

D5.2 Good practice portfolio

D5.3 Synthesis report based on in-depth assessment of 10 transferable best practices

D6.2 Four capacity development and transfer workshop reports

D6.3 Four best practice transfer roadmaps for learning regions

D7.1 Comparative Assessment of enabling frameworks for RECs and Support Scheme Designs

D7.3 Final Policy Report and Recommendations

 The logo for COME RES features the word "COME" in a bold, blue, sans-serif font above the word "RES" in the same font. Between the two words is a stylized white icon of a person with arms raised, set against a green circular background.

Advancing Renewable
Energy Communities

Kontakti →

info@come-res.eu

www.come-res.eu

@comeres_eu

COME RES project

Projekta koordinators →

Research Centre for Sustainability

Freie Universität Berlin, Dr. Maria Rosaria Di Nucci

Partneri →

Par šīs publikācijas saturu ir atbildīgi tās autori, un tas ne vienmēr atspoguļo Eiropas Komisijas viedokli. Šis projekts ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības pētniecības un inovācijas programmas "Apvārsnis 2020" saskaņā ar līgumu Nr. 953040.